

Overgangsrutiner

- Fra barnehage til skole og SFO

September 2022

Innhold

Innledning	3
Bakgrunn	4
Mål med planen.....	5
Språkbroen	5
Forankring	6
Felles læringssyn i barnehage og skole:	6
Formålsparagrafene.....	6
Betydningen av språkarbeid.....	7
Rutine for overgang mellom barnehage og skole	8
Granseobjekter	8
Årshjul – siste året i barnehage	9

Innledning

Kommunen har et overordnet ansvar for å at barn får en god overgang fra barnehage til skole, og legger premisser for samarbeidet mellom institusjonene.

Barnehagen og skolen er begge institusjoner for omsorg, danning og læring. De er pedagogiske institusjoner med forskjellig mandat, men de skal begge bidra til en god start på livet og livslang læring. I dette dokumentet er SFO en del av skolen som institusjon.

Grunnleggende kompetanse barnet har ervervet i barnehagen vil ha stor betydning for barnets trivsel og læringsutbytte i skolen. Forskning viser at læring er en selvforsterkende prosess og derfor er det viktig å ha fokus på barnets styrke og robusthet. Slik vil barnehagen være en viktig del av barnets utdanningsløp.

Det er de foresatte som har hovedansvaret for barnas oppdragelse og danning. De foresatte, barnehagen og skolen har et felles ansvar for at barnet møter skolen med entusiasme og lærelyst. Barn og foreldre skal være trygge på at både barnehage og skole gjør sitt beste for å skape kontinuitet og sammenheng i opplæringen, og at barnet sikres en god overgang fra barnehage til skole og videre i skoleløpet. Dette krever tett samarbeid med barna og de foresatte, og mellom ansatte i barnehagen og skolen. Det er viktig at barnet får medvirke og delta i dette arbeidet.

Råde kommune satser på å gi barn og unge de beste forutsetningene for språklig utvikling. Barnehagene og skolene har opparbeidet kompetanse og erfaring i bruk av Språkløyper (<https://sprakloyper.uis.no/>), som er forankret i en vedtatt språkstrategi for alle barn 0-16 år. Vi har et godt samarbeid med alle private barnehager, slik at vi jobber sammen om en felles språkutvikling for alle våre barn i Råde.

Barnehagene skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt fritidsordning. Rutinene som dere finner her er utarbeidet sammen med representanter fra private- og kommunale barnehager, PP-tjenesten, helsestasjon, barnevern, foreldrerepresentanter, tillitsvalgte og kommunen administrasjon.

Jeg er overbevist om at alle ansatte som jobber med våre barn i godt samarbeid med foreldre bidrar til det beste for det enkelte barn, og at disse rutinene skal bidra til at «Vi i Råde» sikrer de viktige overgangen for våre barn. God og åpen kommunikasjon er viktig – og som vi sier; «Snakker vi sammen, skaper vi sammen».

Råde, 01.02.2021

Thomas H. Meyer
Kommunalsjef Oppvekst og levekår

Bakgrunn

Rammeplan for barnehagens oppgaver og innhold gir føringer for hvordan barnehagen i samarbeid med foreldre og skole skal legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning (Rammeplan, kapittel 6).

For de yngste barna i skolen er lek nødvendig for trivsel og utvikling, men også i opplæringen som helhet gir lek mulighet til kreativ og meningsfylt læring (Læreplanens overordnet del – Prinsipper for læring, utvikling og dannelse).

Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. (Rammeplan kapittel 6)

I Råde kommune er det 2 kommunale barnehager og 5 private barnehager som avgir barn til kommunens 2 barneskoler.

Det er ønskelig at kommunens barnehager og skoler har lik praksis for overgangen, som vil gi barna lik mulighet for en vellykket skolestart.

Lovfesting av samarbeidsplikt for barnehage- og skoleeiere. Plikten vil sikre at alle barn får en trygg og god overgang fra barnehage til skole. Videre vil plikten bidra til å sikre at alle barnehager, både kommunale og ikke-kommunale, inngår i et samarbeid med skolen om barns overgang fra barnehage til skole.

Mål med planen

Målet med planen er å sikre en trygg og god overgang fra barnehage til skole for alle barn i Råde kommune, og minske frafallet i videregående opplæring.

For å kunne ta hensyn til og forberede barna på deres framtid, må barnehagen ha kunnskap om hva barna faktisk vil møte i skolen. For å kunne ta hensyn til barnas fortid, må skolen ha kunnskap om barns tidligere erfaringer fra barnehagen. (Brostrøm, 2009, referert i Tidsskrift for nordisk barnehageforskning, 2014, s. 20).

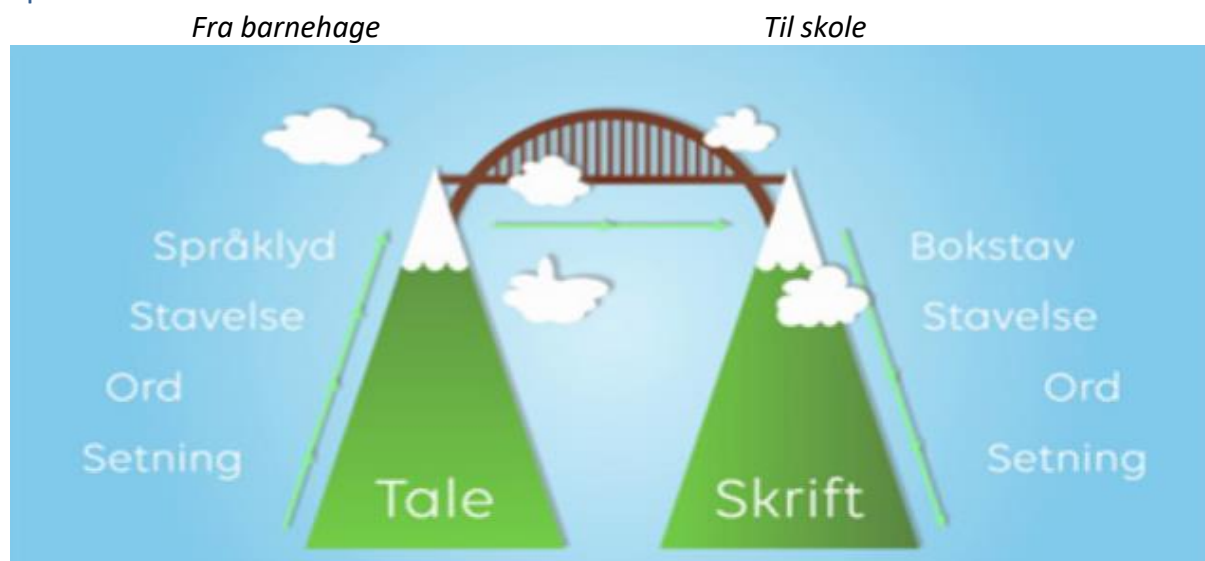
Flere undersøkelser viser at ansatte i ulike nivå i et barns institusjonaliserte liv har lite kunnskap om hverandre og at kommunikasjonen ofte er mangelfull og tilfeldig (Rambøl, 2010; Brostrøm, 2009).

Forskningsprosjekt i EU viser at god overgang har stor betydning for barns trygghet og hindrer frafall fra skolen.

Skolen skal sikre kontinuitet i barnas læringsprosesser ved å ta hensyn til det barna har lært i barnehagen og barnets erfaringer.

Et eksempel på hvorfor kunnskap om hverandres innhold er viktig kan illustreres med Språkbreen hentet fra Språkløyper:

Språkbreen

Hensikten med planen er å sikre:

- en meningsfull sammenheng i opplæringsløpet det siste året i barnehagen og det første året på skolen.
- gode rutiner for samarbeid mellom barnehagene og skolene i Råde kommune.

Planen er overordnet og forpliktende for alle kommunale barnehager og skoler i Råde kommune. Private barnehager oppfordres til å følge planen.

Forankring

Felles læringssyn i barnehage og skole:

Både Kunnskapsløftet og Rammeplanen støtter seg til et sosiokulturelt perspektiv på danning og læring. Et sosiokulturelt læringssyn bygger på en antakelse om at læring skjer gjennom bruk av språk og deltakelse i sosial praksis. Synet har røtter tilbake til John Dewey, Georg Mead, Lev Vygotsky og Mikhail Bakhtin. Dewey mente at kunnskap ble til gjennom aktivitet med andre mennesker. Han er kjent for sitt sitat "Learning by doing and reflection" som innebærer læring gjennom handling og erfaring. Et sosiokulturelt læringssyn innebærer et dynamisk syn på læring hvor det ikke finnes en sannhet. Kunnskap er avhengig av den kulturen vi er en del av, og vi lærer gjennom hele livet.

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017) punkt 6.3:

"Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barnet kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkeltbarnet med skolen.

De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner. Barna skal få bli kjent med hva som skjer i skolen og skolefritidsordningen." (Rammeplan, 2017).

Rundskriv om Lærerplanverket for Kunnskapsløftet fra Utdanningsdirektoratet:

"Godt og systematisk samarbeid mellom barnehage og barnetrinn, barnetrinn og ungdomstrinn, ungdomstrinnet og videregående opplæring skal bidra til å lette overgangen mellom de ulike trinnene i opplæringsløpet."

Barnehagens (Barnehageloven §1) og skolens (Opplæringsloven § 1-1) formålsparagrafer viser mange likheter som illustrert under. Dette er et godt utgangspunkt for at barnehage og skole har samme mål om å arbeide for barnets beste.

Formålsparagrafene

Barn kan uttrykke seg på mange måter i lek og leken har en selvskreven og viktig plass i barnehagen. Leken har betydning for barns trivsel og som en grunnleggende livs- og læringsform. I barnehagen skal barna oppleve lek både som egenverdi og grunnlag for læring og allsidig utvikling. Barn skal få utforske omgivelser, søke opplevelser og gjøre erfaringer. Skaperglede, undring og utforskertrang er viktige elementer i barns lek og læring.

Fellesskapet i barnehagen er en viktig læringsarena, vennskapet blir grunnleggende for et godt fellesskap hvor lærelyst utvikles. Barnehagen må skape et fellesskap der vennskap kan prøves ut og befestes. "I overgangen fra barnehagen til skolen skal barnet møte en forberedt skole, klar til å bygge videre på det grunnlaget barnehagen har gitt." (Meld.st.21). Således må skolen arbeide slik at både faglig læring og sosial læring skjer og utvikles sammen. Skolen har som oppdrag å la elevene utfolde

skaperglede, engasjement og utforskertrang, og la dem få erfaringer med å se muligheter og omsette ideer til handling.

Overgangen barnehage/skole må ses på som en prosess og ikke som en enkelt hendelse. For barna er overgangen både mental og fysisk, de skal etablere nye relasjoner i nye omgivelser samtidig som de skal gå fra å være barnehagebarn til å være elever og utvikle sine sosiale og kognitive ferdigheter på måter som passer inn i skolens kultur og arbeidsmåter. Barna trenger å oppleve at det er sammenheng mellom det som skjedde i barnehagen og det som skjer i skolen. Barnet må være aktør både direkte og indirekte i samarbeidsrelasjonene rundt barnet. Det er behov for at det utvikles samarbeidstiltak for siste del av barnehagen og første del av skolen som forener arbeidsmåtene i de to institusjonene. (Kunnskapssenter for utdanning; Tiltak med positiv innvirkning på barns overgang fra barnehage til skole - en systematisk kunnskapsoversikt, Lillejord, S., Børte, K., Halvorsrud, K., Ruud, E. & Freyr, T)

Betydningen av språkarbeid

Å lage koblinger mellom lek og læring, og la barna få undersøke, utvikle kunnskap og språk gjennom lek er noe av det forskning viser til er en god måte å ivareta barna på i overgangen fra barnehage til skole. Leken og det estetiske må stå sentralt i overgangen (Corsaro & Molinari, 2000)

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har Universitetet i Stavanger har utarbeidet pakker i bruk for overgangen barnehage/skole der kulturmøter, samarbeid, språkarbeid og kartlegging er tema. [Språkløyper - overgang barnehage/skole.](#)

Figuren under er hentet fra Språkløyper.no og illustrerer hvilket ansvar og oppgaver som ligger på i de ulike gruppene. Arbeidet med overgangen vil både måtte skje horisontalt og samtidig omfatte samarbeid mellom kommunenivå, ledernivå og lærernivå.

Rutine for overgang mellom barnehage og skole

Overgangsrutinene mellom barnehage og barneskole tar utgangspunkt i to sentrale forutsetninger:

- Skolens tidlige samarbeid med foreldre og den enkelte barnehage
- Grenseobjekter

Skolene i Råde tar imot barn fra både kommunale og private barnehager. Skal alle barn og familier ha samme forutsetning for en god oppstart på skolen er det viktig at det legges til rette for samarbeidsarenaer i form av overgangsaktiviteter.

Det første formelle møte mellom foreldre, barnehage og skole arrangeres i regi av skolen og har som intensjon å avklare gjensidige forventninger.

Grenseobjekter

Grenseobjekter befinner seg i og på tvers av settinger, de er gjenkjennelige for barna på tvers av settingene og er fleksible i tolkninger og bruk. (Akkerman & Bakker, 2011; Star & Griesember, 1989). Grenseobjekter kan gi barn mulighet for aktiv deltakelse i konstruksjonen av sammenhenger.

I Råde kommune skal alle barnehager og skoler la barna bli kjent med en felles bok, et spill, en lek og en sang **og en app**. Bruk av felles grenseobjekter i kommunen vil øke sannsynligheten for at barna opplever helhet og sammenheng mellom barnehage og barneskole.

Pr. 01.08.2020 er følgende grenseobjekter aktuelle:

Bok: Geitekillingen som kunne telle til ti.

Spill: Villkatten.

Lek: Rødt lys.

Sang: Stopp! Ikke mobb!

App: Vi må diskutere hva slags app, evt. Kostnader.

Arbeidet med grenseobjektene ses i sammenheng med rammeplanens kapittel 1, 3 og 9, slik det også ses opp mot overordnet del - verdier og prinsipper for grunnopplæringen, kapittel 1 og 2.

Grenseobjektene kan byttes ut ved enighet mellom barnehage og skole/SFO i evalueringsmøtet.

Forslag til bruk av grenseobjektene når barna har startet på skolen: samlinger mellom faddere og 1.trinn elever.

Årshjul – siste året i barnehage

Tidspunkt	Aktivitet	Ansvar/kommentarer
Våren før siste bhg-år	Melde fra til skolen om barn med behov for spesiell tilrettelegging	Styrere
Siste året før skolestart	Barnehagene kan gjøre seg kjent på skolens områder - ute og inne - når det måtte passe.	Barnehagene
August	PPT deltar i undervisningen de 6 første ukene av skoleåret. Observere og veilede.	Virksomhet Familie/rektorer
August	Gjennomføre «Overgangspakke fra barnehage til skole» i Språkløyper (11 timer) for alle ansatte i barnehagen. - https://sprakloyper.uis.no/ -Barnehage -Overgang fra barnehage til skole	Styrere
Høsten	Skolene deltar i samarbeidsmøter/ansvarsgruppemøter rundt barn med behov for spesiell tilrettelegging.	Styrer kaller inn skolen
Høsten	Innhente samtykke fra foresatte om overføring av informasjon til skolen.	Styrere i kommunale barnehager sender ut via VFB. Private bhg – papir/eget system.
September/oktober	Samling mellom pedagogiske ledere og lærere på 1.trinn. Hensikt: sikre progresjon i læringsinnholdet og være kjent med hverandres arbeidsmetoder Tema: Fra rammeplan til læreplan Samarbeidstemaer: - lek i skolen - se hele barnet og sosial kompetanse - fokus på guttene - grenseobjekter	Pedagogisk rådgiver lager opplegg for dagen. Pedagogisk leder fra Klokkegården, Furuly, Missingmyr og Små spirer møter 1.trinnslærere fra Karlshus. Pedagogisk leder fra Saltnes, Grenda, Mattisgården og Små spirer møter 1.trinnslærere fra Spetalen.
Oktober Januar/februar?	Foreldremøte i barnehagen på skolen med egen del for foreldrene til 5-åringene. Informere om rutinebeskrivelsen vedr. overgangen fra barnehage til skole/SFO, om betydning av at barnets overgang blir godt forberedt samt informere om at foreldre og barnehage i samarbeid fyller ut et presentasjonsskjema med samtykke (skjema 1 og 2) av barnet. Og samtykkeskjema	Rektor inviterer, i samråd med styrerne. Styrerne deltar på møtet. Rektor informerer om skolestart
Oktober/november Februar	Samtaler med barn og foresatte hvor forventninger til siste barnehageår og skolestart avklares	Pedagogisk leder

Januar	Førskolegruppene begynner arbeidet med å fylle ut presentasjonsheftet	Pedagogisk leder
Innen 01.02	Det oversendes oversikt over de barna som har vedtak og ressurser etter opplæringslov og/eller barnehagelov. Det gis også informasjon om barn som er meldt PPT for utredning.	Barnehagen i samarbeid med og etter samtykke fra foreldrene. Samtykkeskjema er utfylt.
Februar	Utferdigelse av melding om behov for spesialundervisning for barn som har behov for ressurser etter opplæringsloven § 5-1.	Spesialpedagog i barnehagen. Skole og barnehage i fellesskap utarbeider utkast til IOP
Mars	Send ut informasjon om Rådskolen til alle foresatte – lik informasjon fra begge skolene.	Rektor HUSK: Send kopi til barnehagene.
Mars	Innskriving av kommende elever. Presentasjon av SFO.	Skolen
Mars	Besøk på SFO	SFO-leder lager en plan og inviterer barnehagene
April	Samling mellom pedagogiske ledere og lærere på 1.trinn. Hensikt: sikre progresjon i læringsinnholdet og være kjent med hverandres arbeidsmetoder Tema: Fra rammeplan til læreplan Samarbeidstemaer: - IKT - matematikk - lese- og skriveopplæring	Pedagogisk rådgiver lager opplegg for dagen. Pedagogisk leder fra Klokkergården, Furuly, Missingmyr og Små spirer møter 1.trinns lærere fra Karlshus. Pedagogisk leder fra Saltnes, Grenda, Mattisgården og Små Spirer møter 1.trinns lærere fra Spetalen.
April til juni	Skolene inviterer skolestarterne i grupper til skolen sammen med personale fra barnehagen. Hensikten med disse besøkene er å øke barnas trygghet ved overgang til skolen. Invitere barn som ikke går i barnehagen (sammen med foreldre)	Skolen Skolen og barnehagen bør i samarbeid planlegge innholdet i besøket.
Innen 10.05	Skjema 1 fylles ut av foresatte, skjema 2 fylles ut av barnehagen og presentasjonsheftet har barna jobbet med siden januar. Foresatte skal samtykke på både skjema 1 og 2. "Presentasjonsskjemaet" fylles ut av foreldre/foresatte og barnehagen i samarbeid og oversendes skolen.	Barnehagen
Mai	Overgangssamtaler mellom barnehage og skole Barnehagene har med overgangsskjemaene og leverer de til skolen.	Rektor inviterer
Mai	Lærerbesøk i barnehagene Neste års 1.trinns lærere besøker skolegruppa i barnehagene.	Rektor organiserer
Mai/juni	Førskoledag Barn og foreldre inviteres til den skolen.	Skolen inviterer

		Barnehagene bør informeres om dato(er) tidligst mulig
Mai/juni	Foreldremøte på skolen (Samme dag som førskoledag) Virksomhet Familie deltar, forteller om sin organisering og sine lavterskeltilbud.	Rektor inviterer
Mai/juni	Besøk på SFO	SFO-leder lager en plan og inviterer barnehagene
Juni	Skolene har som mål å tilrettelegge for at førskolebarna får delta i en undervisningstime	Rektor
Juni	Evalueringsmøte – evaluere året	Kommunalsjef innkaller. Deltakere: rådgiver skole og barnehage, ped.ledere, 1.trinnsledere.
Juni	Kontaktlærere skriver velkomstbrev til sine nye elever, med hyggelig tekst og bilde. Brevene leveres til barnehagene.	Kontaktlærer og rektor
Juni	Brosjyren «Velkommen til Rådeskolen» gis ut til skolestarterne i barnehagen.	Rådgiver
Juni	Skolen sender ut klasselister før sommeren	Rektor

Helsesykepleier ut i barnehagene – hvordan kan dette se ut? Kom med innspill!

Skjema 1

Foresatte/foreldre fyller ut:

1. Beskriv ditt barns styrker og interesser: Hva er barnet ditt god på?
2. Beskriv ditt barns sosiale kompetanse (venner/lek): Kan vi spørre om dette på en enklere måte? (uten å bruke begrepet sosial kompetanse)?
3. Er det noe vi bør vite om barnet ditt før det begynner på skolen? (Hvis barnet har sakkyndig vurdering er det barnehagens ansvar å formidle informasjon om dette.)
4. Beskriv barnets evne til selvstendighet i forhold til påkledning, døbesøk og andre daglige utfordringer: Klarer barnet ditt å kle på seg selv, gå på do alene og vente på tur?
5. Hvilke forventninger har dere som foresatte til skole og SFO?

Jeg/Vi samtykker i at barnehagen gir opplysninger gitt i dette skjema videre til _____ skole. Kopi til foreldre og i barnemappe.

Råde, _____

Foresattes/foreldres navn

Skjema 2

Skjema for overføring av barn mellom _____ barnehage og _____ skole:

Hensikten med skjemaet er å få den informasjonen skolen trenger for å legge til rette for en god overgang mellom barnehage og skole. De foresatte skal skrive under på at de samtykker til at det ferdig utfylte skjemaet oversendes skolen. Dette er et skjema for alle skolestartere.

Barnets navn og fødselsdato: _____

1. Beskriv barnets styrker:
2. Beskriv barnets interesser:
3. Beskriv barnets sosiale fungering og venne-egenskaper (empati, samarbeid, selvhevdelse, selvkontroll, ansvarlighet, evne til problemløsning)
4. Har barnet spesielle behov skolen bør vite om?
5. Beskriv barnets evne til selvstendighet i forhold til påkledning, dobesøk og andre daglige utfordringer:

Jeg/Vi samtykker i at barnehagen gir opplysninger gitt i dette skjema videre til _____ skole. Kopi til foreldre og i barnemappe.

Råde, _____

Foresattes/foreldres navn

HER ER JEG!

Presentasjonshefte

DETTE ER MEG (bilde eller tegning)

DETTE LIKER JEG Å GJØRE:

DETTE GLEDER JEG MEG TIL:

DETTE ER JEG SPENT PÅ:

DETTE VIL JEG SI TIL DE PÅ SKOLEN:

DETTE ER FAMILIEN MIN (bilde eller tegning)

